

KIMSWERD, DE HERVORMDE KERK

EXTERIEUR

De kern van het kerkgebouw is bijzonder oud. Met name het muurwerk aan de noordzijde behoort tot het oudste dat in ons land bewaard bleef. Het westelijke gedeelte van de noordmuur - opgetrokken van tufsteen - is regelmatig geleed door zes grote ondiepe, rondbogig gesloten nissen, die gescheiden worden door smalle dammen, zogenaamde lisenen.

Het is als 11^{de}eeuws te dateren. Ook 11^{de}eeuws zal de merkwaardige boogvulling boven de noordmuur zijn. Deze is gehouwen uit rode Bremer zandsteen en versierd met ranken die uit de mond van een masker ontspringen.

Nog in de Romaanse periode werd de kerk naar het oosten toe uitgebreid met een gedeelte, waarin zich een klein rondbogig fries bevindt. Met de uitbreiding vond ook een verhoging plaats. Het koor is vroeggotisch van karakter en zal in de tweede helft van de 13de eeuw zijn ontstaan. De vorm van een gedicht venster, de onversneden steunberen en de zadeldakvormige afdekking van enkele van die beren geven aanleiding tot deze datering.

Het kerkgebouw werd in de 18de en 19de eeuw gewijzigd en toen o.a. van de grote vensters voorzien en van de beklamping van kleine steen tegen de zuidmuur.

TOREN

De toren is Romaans en zal ontstaan zijn in dezelfde periode als de eerste uitbreiding van de kerk. Rondboogfriezen verlevendigen het tufstenen muurwerk. Een verhoging van de toren, die in 1516 werd uitgevoerd, vond plaats in baksteen. Oorspronkelijk werd inwendig de benedenruimte afgedekt met een stenen gewelf. De kleine toegang kon van binnenuit met een balk afgesloten worden. De balkgaten zijn nog te zien.

INTERIEUR

Het kerkinterieur behoort tot de rijkste en fraaiste voorbeelden van **protestantse kerkinrichting**, die in Friesland bewaard bleven. Het meubilair heeft nog de oude karakteristieke, protestantse opstelling. Centraal daarin staat de rijkgesneden **kansel**. De versiering van de zeshoekige kanselkuip bestaat uit sterk gewrongen omslingerde pilasters met zware komposietkapitelen en uit gesneden panelen. Op deze panelen zijn vijf voorstellingen aangebracht :

- a) Adam en Eva door de slang verleid
- b) Abrahams offerande
- c) Jacobs droom
- d) De oprichting van de metalen slang door Mozes tot genezing van het volk in de woestijn
- e) Petrus en Johannes genezen de Kreupelgeborene.

De kanseltrap draait rond een **schroefvormige trappaal** en heeft een leuning van gewrongen balusters. Het ruggeschot heeft aan beide zijden kolommen die aansluiten bij die aan de kuip. Op het paneel zijn onder een boog slingers, linten en kwasten gesneden. Daartussen is een bijbelboek aangebracht. Rond de kansel staat een **doophek** met gewrongen balusters. Dergelijke balusters heeft ook de voorbank van het **heregestoelte** met overhuiving tegenover de preekstoel. De overhuiving rust op drie gewrongen kolommen en draagt twee obelisk (symbolen van de vorstelijke macht) en een opzetstuk, waarin de wapens Tiara en Heemstra gesneden zijn. De mannenbanken, die evenwijdig aan de noordmuur staan, zijn gesloten. De open vrouwenbanken dwars op de zuidmuur hebben fraai gesneden **zijschotten**. Het koor wordt afgesloten door een 17^{de}eeuws hekwerk, een van de vele koorafscheidingen die er in Friese kerken waren en een van de weinige die bewaard bleven.

Blijkens een opschrift op een memoriebord kwam de prachtige en kostbare kerkinrichting tot stand in **1695**. Dat jaartal is ook in een van de zijschotten van de vrouwenbanken gesneden. Van wat de kerkmuren siert, zijn zeker de voorwerpen merkwaardig, die herinneren aan Ida Tiara-van Heemstra. Ze hangen naast de herenbank en bestaan uit een portret (1636), een ruitvormig rouwbord (1650) en een memoriebord (1798), waarop een merkwaardig kreupelrijm van de ds. S. Bakker staat geschilderd. Het gedicht betreft het „godsdienstig werk" van Ida, bestaande uit de schenking van de herenbank aan de kerkvoogdij en van 8 dukaten per jaar voor het onderhoud daarvan, alsmede een schenking aan de diakenen van 20 dukaten per jaar.

In het koor zijn enige fraaie **grafzerken** te bewonderen. Een prachtexemplaar is de renaissance-zerk voor de familie Van Heemstra, die in 1614 door de bekende Jacob Lous werd vervaardigd. De zerk laat een klassiek bouwwerk zien, dat een bijzonder voorbeeld van perspectiefkunst genoemd mag worden.

ORGEL

Het orgel werd in 1857 door G. Hardorff gebouwd. Het is een goed voorbeeld van romantische orgelbouwkunst. Het front is versierd met twee bazuinengelen en drie beelden, die geloof, hoop en liefde voorstellen. De huidige dispositie is als volgt:

Hoofdwerk:		Bovenwerk:	
Prestant	16'	Gamba	8'
Prestant	8'	Salicet	8'
Bourdon	16'	Vox celeste	8'
Baarpijp	8'	Fluit dolce	8'
Holpijp	8'	Viola di gamba	8'
Octaaf 4'		Prestant	4' (discant)
Roerfluit	4'	Fluit d' amour	4'
Quint	3'	Speelfluit	2'
Octaaf 2'			
Mixtuur	3, 4 sterk		
Trompet	8' (bas- en discant)		

S. ten Hoeve
1976

Literatuur:

-drs. Herma van den Berg -Oude bouwkunst in Wonseradeel In: Geakunde W0nseradiel, Boalsert 1969 - blz. 227-229.